Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 20. oktobra 2022 - Leto XXXII, št. 42

stran 2

SLOVENSKI FILMI POMAGAJO ZBLIŽATI SOSEDNJA NARODA

»Slovenci v Somboteli ranč tak poštüjte svoje korenjé«
stran 3

V kosavni fabriki sem delala
stran 8

V tej številki najdete Mlado Porabje!

SLOVENSKI FILMI POMAGAJO ZBLIŽATI SOSEDNJA NARODA

»Prek slovenske filmske umetnosti se madžarskemu občinstvu predstavlja Slovenija, saj so kultura, šport in turizem tisti najbolj prepoznavni in uspešni atributi, ki nas Slovence povezujejo in prek katerih nas spoznavajo drugi narodi, tudi naši sosedje,« so bile misli, ki jih je 10. oktobra ob odprtju 5. Dnevov slovenskega filma v sombotelskem Kinu Agora Savaria izrazila ena od gostiteljic, generalna konzulka Republike Slovenije *Metka Lajnšček.* Pozdravila je Slovence in Madžare iz Sombotela ter številne goste iz Porabja, obenem pa izrekla dobrodošlico tudi slovenski parlamentarni zagovornici *Eriki Köleš Kiss* in predsednici Zveze Slovencev na Madžarskem (ZSM) *Andrei Kovács.*

Ob monoštrskem Generalnem konzulatu in ZSM so bili soorganizatorji tridnevnega filmskega dogodka še Slovenski filmski center, Državna slovenska samouprava, Sombotelska slovenska samouprava ter Oddelek za slovenski jezik in književnost na univerzi ELTE SEK.

Kot predstavnica slednjega nam je lektorica *Mojca Jesenovec* povedala, da se sosedje Slovenci in Madžari ne poznamo dovolj dobro. *»Kultura pa je ogledalo vase, v svoj narod in tudi pogled v drug narod. Odpira možnosti za razmišljanje o svetu, v katerem živimo, in o tem, kar se dogaja v nas. In ta vprašanja so enaka na obeh straneh meje,«* je podčrtala.

Prvi večer so bili na sombotelskem platnu prizori iz slovenskega filma z naslovom Jaz sem Frenk, za katerega je scenarij napisal in ga režiral *Metod Pevec.* Sedmi celovečerec režiserja spremlja zgodbo Frenka Mavriča, ki na zapuščinski razpravi po očetu ugotovi, da je pokojniku na švicarskem bančnem računu ostalo nekaj milijonov evrov pomanjkljivo opranega denarja. Zaradi dediščine se nepomirljivo spre z bratom kapitalistom Branetom, medtem ko sam verjame v vrednote solidarnosti. Ob konfliktu med obema miselnima svetovoma nam avtorji filma predstavljajo številna družbena vprašanja sodobne Slovenije.

»Po tranziciji smo dobili nekaj, česar prej nismo poznali in kar mi sploh ni všeč – tukaj mislim predvsem na korupcijo. Bolelo me je to, da je ta postala nekaj povsem legitimnega, nekaj, kar sistem omogoča. Kdor je močnejši, gre naprej, šibkejše pa odstranjamo. To seveda ni prav, in ta občutek, da smo izgubili družbo, me je motil,« nam je o temeljni zasnovi filma izjavil Metod Pevec.

Glavno vlogo je odigral vsestranski umetnik *Janez Škof,* ki se prav tako ne strinja z današnjo družbeno ureditvijo. *»Navajeni smo bili, da smo drug za drugega skrbeli, učitelji so nas v šoli učili, da moramo ravnati tako. Vse to skupaj pa se je obrnilo v neko tekmovalnost, kar se mi zdi zelo narobe,«* je poudaril igralec Slovenskega narodnega gledališča Drame v Ljubljani.

Z režiserjem Metodom Pevcem (levo) in glavnim igralcem Janezom Škofom se je pogovarjala Mojca Jesenovec.

Ogledu filma je v sombotelski kinodvorani sledil pogovor z omenjenima gostujočima umetnikoma, ki ga je vodila Mojca Jesenovec. Metod Pevec je poudaril, da je lik Frenka rasel z njim vse od otroštva, ko je odraščal kot sin proletarske družine. Njegov glavni junak naj bi bil duševno in socialno arhaičen, nekakšen ostanek iz preteklosti. Čeprav režiser nima nostalgije po prejšnjem družbenem sistemu, danes zelo pogreša socialno varnost.

Film je bil posnet v slovenskem mestu Tržič, ki je imelo razvito čevljarsko, papirno in tekstilno industrijo. Vse te so v tranziciji propadle in postale plen nekih nemoralnih ljudi, smo slišali od režiserja. Svoje karakterje je oblikoval po resničnih modelih in črpal tudi iz osebnih izkušenj, gre pa vendarle za izmišljeno delo. Kot mlad študent filozofije je bil prenasičen z idejami marksizma, pri šestdesetih letih pa se mu ponovno poraja želja po preučevanju tega miselnega sistema. Če je v preteklosti kritiziral takratni režim, je zdaj čas, da si privošči sedanjega, je podčrtal.

Janez Škof je dodal, da v današnjih časih delo in ustvarjalnost nista več vrednoti, to je le kapital. Za vlogo Frenka naj bi se prijavil predvsem zato, ker se večinoma strinja s pogledi režiserja. Prvič je odigral vlogo glavnega junaka v nekem slovenskem celovečernem filmu, moral pa je premagati strah pred sodelovanjem s slovito igralko *Katarino Čas,* je v smehu povedal sogovornik.

Drugi večer so si ljubitelji slovenskega filma lahko ogledali delo z naslovom Zgodbe iz kostanjevih gozdov, ki je pravzaprav sanjska parabola o življenju in smrti Beneških Slovencev. Celovečerni prvenec *Gregorja Božiča* je požel številne nagrade, v njem odpira problematiko pozabljenih, zapuščenih krajev v času po drugi svetovni vojni. Obravnava tudi tematiko odseljevanja čez veliko lužo, obenem pa se spretno poigrava z menjavo italijanskega in (beneško)slovenskega jezika.

Sredin, sklepni film festivala Polsestra v režiji *Damjana Kozoleta* prinaša zgodbo o dveh odtujenih polsestrah iz Izole, ki sta zaradi okoliščin prisiljeni živeti skupaj v majhnem najetem stanovanju v Ljubljani. Kot je režiser nekoč izjavil, ženski ne želita imeti nič skupnega in odklanjata vsako podobnost, vendar na koncu najdeta to, kar najbolj zanikata.

Ljubitelji slovenskega filma iz Sombotela in Porabja so do zadnjega kotička napolnili dvorano Kina Agora Savaria.

»Nacionalne filmske produkcije so izredno pomembne, saj pomagajo pri neposredni komunikaciji med narodi. Na naših projekcijah niso le pripadniki slovenske skupnosti, temveč tudi Madžari iz Sombotela. Slednji lahko tako pobliže spoznajo kulturo neke sosednje države,« je za slovo razmišljal direktor domačega kinematografa *Rudolf Mayer,* nato pa žalostno pristavil, da je bila sredina projekcija slovenskega filma zadnji letošnji dogodek v Kinu Agora Savaria, saj ga bodo zaradi energetskih varčevalnih ukrepov za pol leta zaprli.

Tako so se končali že 5. Dnevi slovenskega filma v Sombotelu. Lep obisk na vseh treh projekcijah dokazuje, da slovenska kultura poleg članov domače skupnosti privlači tudi številne pripadnike večinskega naroda. Ogled sodobnih filmov pa je eden najprijetnejših načinov za spoznavanje te kulture.

(Montaža na prvi strani: Prizori iz treh slovenskih filmov, ki so jih vrteli v Sombotelu, vir: Slovenski filmski center.)

-dm-

Življenjska zgodba monoštrskega tiskarja

Januarja letos je bila v Slovenskem domu v Monoštru razstava o dejavnosti tiskarne Wellisch, ki je delovala v Monoštru na koncu 19. stoletja in v prvi polovici 20. stoletja in v kateri so tiskali tudi slovenske knjige. Na takratni razstavi so bile na ogled ohranjene slovenske tiskovine, ki izhajajo iz Wellischeve tiskarne. Prejšnji teden, 13. oktobra, pa je Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota skupaj z Zvezo Slovencev na Madžarskem spet povabila zainterisarane na predstavitev izsledkov raziskovalnega dela, ki ga je opravil zgodovinar in rodoslovec Dejan Süč, ki je tokrat predstavil življenje tiskarja Bele Wellischa. Projekt je finančno podprl Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

O življenju tiskarja Bele Wellischa je predaval zgodovinar Dejan Süč

Obiskovalce razstave v razstavnem prostoru Slovenskega doma, med njimi generalno konzulko Metko Lajnšček, je pozdravila predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem Andrea Kovács.

»V Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota izvajamo projekte, s katerimi prispevamo k ohranju kulturne dediščine. Ime Bele Wellischa je nesporno eno ključnih imen iz kulturne zgodovine Porabja. Tiskar Wellisch, v katerega tiskarni je luč sveta ugledala desetina tiskovin, knjig in koledarjev, je pustil neizbrisljiv pečat celotni pokrajini,« je na začetku predavanja izpostavila direktorica knjižnice Klaudija Šek Škafar. Namen tokratne razstave je bil namreč osvetliti, kdo je bil pravzaprav Bela Wellisch, zakaj se je začel ukvarjati s tiskarstvom in kakšna je bila njegova usoda. S temi vprašanji se je na predavanju ukvarjal zgodovinar Dejan Süč.

Razstavljeni so izpiski iz rojstnih matičnih knjig in mrliških listov

»Bela Wellisch pravzaprav nikoli ni obstajal. V matičnih knjigah ne bomo našli imena Bela Wellisch, temveč zapisa Adalbertus Wellisch compactor. Slednji izraz izhaja iz latinščine in pomeni knjigovez, tiskar,« je uvodoma pojasnil predavatelj. Ta zapis je iz rojstne matične knjige iz leta 1867 v Sombotelu. Torej porabski tiskar ni bil rojen v Monoštru. Njegov oče, ki se je prav tako imenoval Adalbertus Wellisch, je imel tiskarno v Sombotelu. O mlajšem Wellischu imamo iz matičnih knjig še podatke o tem, kdo so bili njegovi starši, zapisani sta tudi imeni njegovega botra in botre. Obstaja tudi informacija o tem, da je bil knjigovez rimskokatoliške veroizpovedi. Bela Wellisch je umrl zelo mlad, star 52 let, čeprav zapis o njegovi smrti navaja 47 let. Razlog je v tem, da je leta 1919 umrl v kraju Eger na Madžarskem, tamkajšnji zapisovalec pa je napačno navedel njegovo starost. O sami osebi, tiskarju Wellischu, vemo le zelo malo. Raziskovalec tudi fotografij ni našel v družini.

»Sem mnenja, da je kulturna dediščina Bele Wellischa veliko večja kot pozornost, ki so mu jo namenjali. Konec koncev je v svoji tiskarni izdal več kot sto knjig in je zelo pomembno vplival na pismenost tega okolja,« je prepričan Dejan Süč. Ob tem upa, da bodo nekega dne to raziskavo lahko nadaljevali. Razstava o življenju tiskarja Bele Wellischa bo na ogled v Slovenskem domu v Monoštru en mesec.

Nikoletta Vajda - Nagy

»SLOVENCI V SOMBOTELI RANČ TAK POŠTÜJTE SVOJE KORENJÉ«

Slovenska parlamentarna zagovornica *Erika Köleš Kiss,* predsednik Državne slovenske samouprave *Karel Holec* in predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem *Andrea Kovács* so v slejdnji kednaj gorpoiskali več vesnic pa varašov zvün Porabja, gde Slovenci živejo. Vseposedik so lidam raztomačili, zakoj je potrejbno, ka se na letošnjom vküppisanji lüstva zamerkajo ali se dajo zamerkati za Slovence. Od slejdnjim so 12. oktaubra prišli v Somboteu.

Navzaučim je oprvim zagovornica Erika Köleš Kiss povödala, zakoj moremo vöspuniti svojo dužnost prauti rosagi in dati valase na vsa pitanja. Kak je povödala, je letos 13 narodnosti na Vogrskom ejkstra vöpostavleno in lidgé leko nutzamerkajo duplansko identiteto tö. Goste je prosila, aj za Slovence zglasijo svoje mlajše ranč tak, in napišejo, ka doma zvün vogrski slovenski tö gučijo. *»Pokažite, ka vas je najmenje 25 Slovencov v Somboteli, šteri te tak leko meli svojo slovensko narodnostno samoupravo,«* je končala.

Karel Holec, Erika Köleš Kiss in Andrea Kovács so gorpoiskali Slovence v Somboteli, ka bi jim raztomačili, zakoj se je potrejbno zamerkati za Slovenca

Andrea Kovács – kak predsednica edne slovenske civilne organizacije – je povödala, ka moremo prej pokazati, ka nas je več kak pred edenajset lejtami. O Sloveniji je gučala kak o dobroj matičnoj domovini, štera je med drügim sombotelskim Slovencom tö pomagala s penezami. Tau, ka smo Slovenci, več gnes ne znamenüje, ka moremo mujs dobro gučati slovensko rejč, smo čüli. *»Moremo poštüvati svoje slovenske korenjé,«* je za konec vöpostavila in cujdala, ka lidi z znanjom slovenske rejči iškejo v vsakšom vekšom vogrskom varaši.

Predsednik DSS Karel Holec je tapravo, ka so nej steli delati kampanjo na silo, raj so se želejli tekniti srcá in düše lidi. Žmetno pa je bilau priti do Slovencov zvün Porabja, pri tom jim je največ pomago facebook. V krajini kauli Monoštra so prej dosegnili, ka do po slovenski vesnicaj lüstvo vküppisali popisovalci, šteri gvüšno nedo pozabili pitati po narodnosti. *»Prosim, vi v Somboteli tö ponosno vöpovejte, ka ste Slovenci,«* je končo svoj guč.

Navzauči so se eške dugo pogučavali v sombotelskoj restavraciji in dobili dosta promocijskoga materiala, na šterom je bila namalana edna rauža spominčica – ka bi se »spomnili« svoje slovenske narodnosti, gda do je pitali.

(Prireditev se je odvijala s podporo Urada Vlade RS v zamejstvu in po svetu ter Državnega sekretariata pri Uradu predsednika Vlade Madžarske)

-dm-

PREKMURJE

Na pauti vöre in mera

Vküper na pauti vöre in mera je biu naslov srečanja katoličanov iz Slovenije, Rovaške in Madžarske, tüdi iz Porabja so prišli, stero je bilau v Böltincaj v soboto, 8. oktobra. Na té mednarodni dogodek je prišlo dosta vörnikov pa tüdi viskih cerkvenih predstavnikov iz vsej trej sausednih rosagov.

Sveta meša se je v parki, med gradom in cerkvijo, začnila v 10. vöri. Somaševanje püšpekov in duhovnikov je vodo podpredsednik Slovenske škofovske konference in soboški püšpek msgr. dr. Peter Štumpf, predgo pa je varaždinski püšpek msgr. mag. Bože Radoš. V začetki svete meše je vse pozdravo predsednik Slovenske škofovske konference in novomeški püšpek msgr. dr. Andrej Saje, ob konci pa je vse nagučo ške predsednik Madžarske škofovske konference in győrski püšpek msgr. dr. András Veres. Namen srečanja je bilau medsebojno povezovanje, krepitev vöre in utrjevanje pripadnosti Cerkvi, je povedo Andrej Saje in cujdau: »Letos, gda v bližini, na vzhodom tali Evrope, doživljamo ogrožanje mera, je tomi pridrüžena ške prošnja za mer.« Győrski püšpek dr. András Veres pa je povedo, ka so »naša srca puna veseldja in hvaležnosti, ka leko v Böltincaj Slovenci, Rovati in Madžari vküper svetimo in molimo. V sveti, steri je puni bojn, političnih in kulturnih bojov, je dobro, ka smo leko tü, sredi Evrope, vküper v medsebojnom poštüvanji in ljubezni«. Po sveti meši so se v kulturnom programi prestavile tri folklorne skupine iz vsej trej rosagov. Vörniki, steri so prišli v Prekmurje, pa so meli zadvečerka ške priliko, ka si poglednejo cerkve v soboški püšpekiji.

Silva Eöry

MALI LONČARGE ŽE 17 LEJT DELAJO V ŠTEVANOVCI

»Že 17 lejt mamo na števanovski šauli lončarski krožek pa z njim vred vsakšo leto lončarski tabor tö,« je začnila svoje pozdravne besede ravnateljica DOŠ Števanovci *Agica Holec* na programi 5. oktobra, steroga je Generalni konzulat R Slovenije pripravo vküper s šaulov ob Dnevaj kulturne erbe. Ravnateljica se je zahvalila svojomi predhodniki gospaudi *Lacini Kovači,* steri je začno s tau dejavnostjov na šauli pa je njej tö pomago pri organizaciji prvoga tabora, gda je ona prejkvzela vodenje šaule. Ranč tak se je zahvalila lončaroma *Štefani Zelkoni,* steri redno prihaja na njino šaulo pa vči mlajše, kak trbej iz ilojce na šajbi (vretenu) napraviti lejpe sklejce, vaze, pepelnike, pa njegvomi kolegi *Karli Šalamoni,* steri z mlajši dela na poletni taboraj. Kak je pravla, v Porabji več nejga našoga lončara, zatok samo vüpamo leko, ka se kakši od gnešnji šaularov poda na tau paut.

Navzauče – med njimi šaulare števanovske pa seničke šaule – je pozdravila generalna konzulka *Metka Lajnšček* tö, stera je poudarila, ka je ob Dnevaj kulturne erbe bogato dogajanje v Porabji. *»Pred kratkim smo meli mednarodni simpozij o borovom gostüvanji, Zveza Slovencev je organizirala delavnico, na steroj so se pripravlale rauže iz kreppapira, gnes govorimo o lončarstvi, za kakša dva kedna de se v Andovcaj organizirala Vrajža nauč,«* je povedala generalna konzulka, stera se je zahvalila gospej *Nataši Gorenc,* sodelavki Zavoda za varstvo kulturne dediščine, da je v Teden kulturne dediščine vključila Porabje tö, vej je pa tau že tretjo leto, ka so pri nas tö programi.

Lončara Zelko in Šalamon s svojimi malimi »inaši«

En tau razstave na števanovski šauli

Gospa Nataša Gorenc je pravla, ka je kauli 400 programov, steri se ob toj priliki držijo po cejloj Sloveniji, med Slovenci na Talanjskom pa pri nas, takšni kak nitka (cveren), iz stere se dela idrijska čipka, stero vidimo na prvi strani brošure, v steroj se najdejo vsi programi. Dapa najbole se je veselila tauma, ka se v té programe vključi kauli 20 gezero mlajšov. Vejpa erba samo tak goraostane, če go edna generacija prejkda drugi, če se ohrani pa brani v družini pa v skupnosti.

Navzoči so si potem poglednili film, steroga je učiteljica *Eva Kukor* vküppostavila iz kejpov pa posnetkov zadnjoga lončarskoga tabora, gde so se, kak so tau pokazali posnetki, mlajši s seničke, števanovske, graške pa mačkovske šaule lepau meli.

Na folaša šaule so že čakale šajbe, lončara Zelko pa Šalamon sta z mlajši pokazala, kak se na njij dela. Med tejm, ka so se šajbe veselo vrtele, so flajsni mali prsti napravili male sklejčice. Tak flajsno so delali, ka so ešče ništrni odrasli – med njimi generalna konzulka Metka Lajnšček pa sodelavki Zavoda za varstvo kulturne dediščine Nataša Gorenc in *Milena Antonić* – tö volau dobili, ka bi vösprobali delo lončara.

Marijana Sukič

Razprava v Parlamentu

5. oktobra je v parlamentu potekala splošna razprava o poročilu B/16 o dejavnostih varuha temeljnih človekovih pravic in njegovih namestnikov v letu 2021. Parlament je predlog poročila obravnaval kot točko dnevnega reda o narodnostih. Mnenje Odbora Državnega zbora (DZ) za narodnosti na Madžarskem sta predstavili zagovornica Slovencev Erika Köleš Kiss in rusinska zagovornica Vera Giricz.

Erzsébet Sándor Szalay, namestnica varuha za varstvo pravic narodnosti, ki živijo na Madžarskem, je v obdobju, ki je bilo delno obremenjeno z epidemijo novega koronavirusa in njenimi socialnimi posledicami, v celoti opravila svoje zakonske obveznosti, spremljala izvajanje zakonov, ki služijo interesom narodnosti, ocenjevala njihovo izvajanje in preverjala njihovo skladnost.

Zagovornica Slovencev Erika Köleš Kiss je podala mnenje Odbora Državnega zbora za narodnosti o poročilu o dejavnostih varuha temeljnih človekovih pravic in njegovih namestnikov v letu 2021.

Na podlagi poročila in pozitivnih izkušenj preteklega leta je odbor ocenil sodelovanje namestnika varuha, njegovega sekretariata, Odbora DZ za narodnosti in Zveze državnih narodnostnih samouprav kot smiselno in učinkovito pri ohranjanju profesionalnih odnosov, pri čemer še naprej računajo na medsebojno skupno učinkovito delo.

Na podlagi navedenega Odbor DZ za narodnosti podpira sprejem poročila o dejavnostih varuha temeljnih človekovih pravic in njegovih namestnikov v letu 2021 na plenarnem zasedanju.

Ferenc Sütő

Foto: Služba DZ za odnose z javnostmi

PISALI SMO PRED 30. LEJTI

V 21. številki časopisa Porabje, stera je vöprišla 22. oktobra 1992, je na prvi strani Irena Pavlič pisala o 17. srečanji narodnostnih predstavnikov sausednih rosagov, stero je bilau od 9. do 11. oktobra v Vidmi (Udine) v Italiji: *»V Vidmu živi več kot dvajset tisoč Furlanov. Tu je tudi furlanski kulturni inštitut. Tema srečanja je bila Vloga nepriznanih nacij pri oblikovanju Evrope narodov: Izkustva in načrti «preko meja». Več kot dvesto udeležencev je prišlo iz Avstrije, Slovenije, Madžarske, Švice, Slovaške, Italije in Hrvaške. Glavni referati in tudi poročevalci manjšin so govorili največ o tem, kako bodo narodnosti oblikovale združeno Evropo, in predvsem o tem, kako pridejo nepriznane narodnostne skupnosti do te skupne Evrope. Žalostno je, da se še najdejo v sedanji sodobni Evropi dežele, ki ne priznavajo svojih manjšin. Brez tega in brez možnosti malih narodov bodo le-te izginile, je bilo ugotovljeno na srečanju. Sožitje narodov v Evropi se je spremenilo. Nastali so konflikti oz. vojna med narodi. Kdo je kriv za to, kako iz krize? Pri odpravljanju krize dobijo naloge tudi manjšine. Treba je skupno nastopati, se skupno boriti za pravice. Največja naloga manjšin in nepriznanih manjšin je ohraniti identiteto, saj če zgubimo še to, nas odpišejo. Veliko se je govorilo o odprtih mejah, kajti meje so zmeraj težje prehodne. Predstavniki manjšin so kritično poročali o težavah v šolstvu, kulturi. Ugotavljalo se je, da manjšine v tej regiji Evrope morajo bolje sodelovati kot do sedaj, predvsem zaradi tega, ker v nekaterih državah ostro napadajo narodnosti. Torej izziv današnjega časa zahteva, da gradimo evropsko hišo s skupnimi močmi. Veliki narodi morajo priznati, da ta hiša brez manjšin ne bo mogla obstajati«*

XVII. SREČANJE NARODNOSTNIH PREDSTAVNIKOV

KAK NEBA PA ZEMLA je na petoj strani naslov članka, v sterom Karči Holec piše o Karčiji Kovači iz Andovec, steri je v časi revolucije Ieta 1956 pobegno v Holandijo: *»Starejšo lüstvo gvüšno ka ga pozna, če ovak nej, te po domačo menja Trnjarin Karči. Sto ga pa ne pozna, tistoma pa tak ta povej, ka se je z njim godilo. «Davetnajst lejt star sam bijo, gda je revolucija vövdarila leta 1956. Tauga reda sam v Soprona delo. Tam sam se šeto po pauti nad lüstvom. Nikam sam nej mogo titi, zato ka fabritje so dola stanile, varaš pa tanjati don je nej bilau slobaudno. Kak sam se šeto, srečo sam eno držino z mali mlajši. Edan je štja tak mali bijo, ka nej vedo ojdti. Dja sam jim ga pomago nesti. Prejk granice v Avstrijo so šli, dja pa z njimi. Te mi je štja ranč na pamat nej prišlo, ka v drudji rusag pobegnam. V Avstrija te že sploj dosta Vaugrov bilau. Tri tjedna sam bijo tam. Vido sam, ka lüstvo s papiri lejča, edni v Meriko, drudji v Holandijo dejo. Dja sam tü vzejo en papir pa sam Holandijo spiso gora. Tak sam si mislo, ka od tauga že samo baukše leko pride, kak je doma. Tri transportdja so šli v Holandijo, dja sam v drudji transport spadno. Etak sam prišo v Holandijo z drudji tri gezero Vaugri vret. Tam so nas ranctalali, sto kakšan poklic emo. Tak sam v tekstilno tovarno prišo. V tau fabritji sam malo slöjžo, tak ka sam dola üšo na jug. Töj sam znauva v slöjžbo stano. Pauti redi pa popravla tau podjetje (vállalat). Štja zdaj itak tam delam.» Kak vam šlau sparvoga v Holandiji? «Sprvoga je sploj težko bilau. Zato ka ništja nej vedo tisti jezik goučati. Če stoj kaj pito, samo smo kumali z glavau. Z dauma sam samo gvant parneso, tistoga, ka san na saba emo. V tau gvanta sam bijo tri tjedna. Vnoči, vudné sam ga nasaba emo. Pejnaz sam nej emo, ka bi si drugoga tjöjpo. Gda sam začno delati, te sam od fabritja daubo pejnaze, za stere sam si tjöpo tisto, ka mi je najbola potrejbno bilau. Samo gda je nazaj tarbelo plačöjvati pet, šest mejsacov, mi je s plače kumar kaj ostalo. Gda smo se jezik malo bola navčili, te je že baukše bilau. Zato ka te si je že človak leko zisko takšo slüjžbo, gde je bola slöjžo. Težko tak začniti, če človak samo nase leko čaka, na drügoga nej. Sletkar sam se oženo. Tjöjpili smo en ram pa zdaj tam živim z družino. Mlajši so se tü vse vönavčili, ka je tü nej bilau malo pejnaz. Zdaj gda so že vekši, zdaj je že nam z žanauv tü baukša. V Holandiji tü ne delijo pejnaze, za vsakši filer delati tarbej.» Kak se vam vidi töj v Andovca, gde ste se naraudili? «Sploj malo je tisti, steri so telko stari kak dja, pa s sterimi sam v šaulo odo. Odišli so z vesi, edan töj se, drudji tam ta. Mena se ves sploj vidi, dapa dojn tau moram prajti, ka skur tam je štja, kak gda sam dja odišo v Holandijo leta 1956. Pa nej samo ta ves, litji cejli rusag. Gda demo dumau, žena furt tau pravi, ka tau je na konci sveta.» Zdaj na zadnja mi povejte, če bi štja gnauk začnili živlenje, pa bi odišli? «Odišo bi. Istina, ka je težko bilau začniti, dapa tisti žitak, ka je tam v Holandiji pa ka töj na Vugrskom, je kak neba pa zemla.»«*

V rubriki Nika za smej so bralci na zadnji strani leko prešteli: *»Naša Vilma je eden dén k doktora üšla pa se ma etak taužila: „Dragi gospaud doktor! Velki problem mam. Vejte, mam ednoga fejs človeka, steri za menov odi. Lejpi je, dober človek je, bogati je, tak se vküp šikava, kak ne vejm ka. Dja njega rada mam, on me tü rad ma.» Naš doktor pa zdaj etak pravi: «No, vej je pa tak vse vreda. Gde je pa te tüj problem?» Naša Vilma pa zdaj etak pravi: «Dragi doktor! Problem je samo tau, ka ne vejm, kak tau povejm svojomi možej.«*

Za konec ške recept za jabkove paverske pogače, steroga je zapisala Hilda Čabai: *»Omejsimo 70 dek mele, 25 dek žira (masti) ali margarine, eno žlico soli, sladko mlejko (kelko potrebno). Iz toga štiri tenke testé zvalekamo, tak velke kak je tepša (plej). Edno testau spodi damo, na srejdi olüpane zribane kisele jabke, na nji 2 žlici cukra. Pokrijemo z drugo testauv, z vilcami popikamo, spečemo. Z drugi 2 tastami ravnoč tak naredimo.«*

Vküppobrala: Silva Eöry

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Hladne cerkvi

Zdaj, gda so se cejne plina pa elektrike fejst zdignile, velki problem je ogrevanje nej samo v šaulaj, v hotelaj pa v termaj, ranč tak v cerkvaj tö. Kak po cejlom rosagi tak v Železni županiji tö.

Prvin je taše nevole nej bilau, zato ka v cerkvi so sploj nej nalagali. Doma se je vsikši dobro goranaravno, duplanske hlače vzeu pa tisto vöro, vöro pa pau je vözdržo. Gda je fejst mrzlo bilau, nej samo en den, liki več kednauv, na, te se je že cerkev tö vörazhladila. Tau se je najbola tak vpamet vzelo, ka tiste, steri so cejlo mešo stali, je zeblo v nogaj. Ali ranč tak, gda se je že vidla sapa, te je že tö fejst mrzlo bilau.

Potejm so pomalek v cerkvi začnili nücati električno kurjavo, depa nej vsepovsedik, samo v stulicaj pa samo pod tistim fauslinom, gde se kleči. Sprvoga je tak bilau, ka so že prvin kak bi se meša začnila kürili, aj dobro toplo baude. Sledkar, kak se je elektrika začnila zdigavati, te čas je vsikdar bola kračaši grato, na slejdnje so že samo za deset minut nutrazakapčili kurjavo, ranč ka samo malo mlačno gratalo.

Depa zdaj, ka sta že tak fejst draga elektrika pa plin, še telko nedo mogli segrejvati. Zavolo toga v Železni županiji v več cerkvaj samo šest stopinj baude temperatura. Drüge cerkvi tak probajo šparati, ka samo tiste stolice do segrejvali, gde lüstvo sedi, tak ka vsi, ka k meši pridejo, eno za drügo, od stolice do stolice do mogli napunjavati stolice. Tau de samo te problem, če nazajpride virus pa 1,5 mejtersko razdaljo de trbelo držati med seboj. Baudejo taše cerkvi tö, gde meše nedo meli pozimi, meše do v kulturni domovaj, stere med kednom etak pa tak kürijo.

Župniki se trüdijo pa dosta vsefele probajo, zato, ka neškejo, ka bi se cerkve spraznile pozimi, vej pa že etak sploj malo lüstva odi k meši. Velka pomauč bi bila, depa tau je nej od nas odvisno, če bi slabo (toplo) zimo meli, te bi dosta menje trbelo küriti.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Predlog proračuna za naslednji dve leti

Predsednik vlade Robert Golob in finančni minister Klemen Boštjančič sta poslankam in poslancem predstavila predloga državnih proračunov za prihodnji dve leti. Vlada načrtuje najvišje izdatke doslej, in sicer prihodnje leto skoraj 17 milijard evrov, primanjkljaj bo 3,3 milijarde evrov. V letu 2024 vlada načrtuje manj odhodkov, manjši pa bo tudi primanjkljaj. »Najpomembnejše je, da se zavedamo zgodovinskosti, v kateri nastajata proračuna,« je poslance nagovoril Golob in opomnil na krizne čase. Kriza zaradi covida 19 se je, kot je opisal, nadaljevala z energetsko krizo, zaradi ruskega napada na Ukrajino pa se je kriza stopnjevala v vsesplošno gospodarsko krizo v celotni Evropi. »Ti časi prinašajo neverjetno negotovost. Za spoprijemanje s tem obstaja samo eno zdravilo, da smo fleksibilni in pripravljeni na najhujše, in se hkrati obnašamo, da bo vse lepo in prav. Na ta način deluje vlada in na ta način je bil pripravljen poračun,« je še dejal Golob in zagotovil, da se nikomur ni treba bati, da bo pozimi ostal brez energentov. Boštjančič, ki je naštel nabor področij, kamor bodo usmerjene naložbe, je izpostavil, da bo zdravstvo eno od prednostnih področij aktualne vlade.

Državno odlikovanje za Primoža Rogliča

Kolesarskemu asu Primožu Rogliču je na posebni slovesnosti v Ljubljani predsednik Slovenije Borut Pahor vročil visoko državno odlikovanje. Dvaintridesetletni Kisovčan se je zahvalil za izkazano priznanje in dejal, da je nanj ponosen. Pahor je Rogliču vročil zlati red za zasluge zaradi izjemnih športnih dosežkov, uveljavljanja Slovenije na svetovnem športnem prizorišču in navdiha, ki ga s svojim značajem vliva ljudem.

Nindrik indrik zdaj živej, tan, ge spijo štrki...

ŽE PET LEJT GA NEJGA MED NAMI

Bralci naši novin se ešče gvüšno spaumnite, ka smo pred lejti večkrat meli v naši novinaj lejpe pripovejsti ali novele, največkrat za kakšne vekše svetke kak sta božič ali vüzem, dapa večkrat poleti tö, gda se je zavolo počitnic bole večinoma poznali (največkrat nasmejanoga, steri pripovejda vice, kakšne masne tö ali malo gorpotegnjenoga, steri zna tü pa tam pikniti druge), pa spoznamo Milana, steroga so samo rejdki poznali (človeka z méko, občütljivo düšo, steri misli, ka tau, ka te boli, če te bantivajo, se moškomi ne šika pokazati).

Dosta lüstva iz Sobote pa okaulice je počastilo spomin Milana Vincetiča

malo godilo. Bile so tau pripovejsti, stere so bile napisane s srcom in lübeznostjo. Za naše novine – za vas – nji je napiso prekmurski literat *Milan Vincetič,* steroga že pet lejt nejga med nami.

Na tau žalostno oblejtnico so se spominali v petek, 7. oktobra v Murski Soboti. Spominski večer je organiziralo Slavistično drüštvo Prekmurja, Prlekije in Porabja, v imeni steroga je navzauče, steri so lepau napunili Gledališče Park Murska Sobota, pozdravila predsednica drüštva. Občinstvo si je najprva leko poglednilo dokumentarni film, steroga je po scenariji *Štefana Kardoša* posnel in režiro *Jože Glažar.*

V filmi z naslovom *Jaz sem mravljišče drobnih smrti* je rdeča nit (vezérfonal) pogučavanje med profesorom *Francinom Justom pa Ksenijo Horvat* o pesniki pa pisateli Milani Vincetiči pa o človeki Milani Vincetiči, steri je emo trno občutljivo, méko düšo. Pogučavanje se godi na cugi, vej je pa železnica (njegvi oče je biu állomásfőnök v Stanjevcaj) špilala pomembno vlogo v njegvom žitki. O Milani Vincetiči na filmi gučijo njegva žlata (sestra dvojčica), njegvi padaši, sodelavci, drugi ustvarjalci... Na filmi spoznamo Vincija, kak smo ga vo düšo, steri misli, ka tau, ka te boli, če te bantivajo, se moškomi ne šika pokazati).

Slavistično drüštvo Prekmurja, Prlekije in Porabja je s pomočjauv Srednje poklicne in tehniške šole Murska Sobota izdalo knjigo, v steri so notri tiste pesmi Milana Vincetiče, stere so ešče nigdar nej bile nadruknivane. Tau so njegve pesmi iz rane mladosti (ništerne pesmi iz z rokauv napravlene knjige Papirnate ladjice), tisti verši, stere je napiso v pismaj, ka ji je pošilo svojomi padaši Ferini Lainščeki, pa slejdnje pesmi, stere so ostale v njegvom računalniki.

V zbirki Postile najdemo ob biografiji (sestvila go je *Terezija Antolin)* študijo Francija Justa z naslovom Besedna ustvarjalnost Milana Vincetiča, samo zbirko so okinčali s slikami akademskih slikarjev *Sandija Červeka* in *Mirka Rajnarja.*

Za cejli večer je valalo tisto, ka je Franci Just v svojom kratkom gunči vözdigno: »S spominskim večerom nej samo, ka se poklonimo izjemnomi pesniki pa pisateli, liki dojodslüžimo svoj dug do njega, ki je na slovenskoj literarnoj sceni nej vsigdar daubo tisto poštenjé, tisto mesto, ka je njemi ojdlo, ka si ga je zaslüžo.«

M. Sukič

Pod Srebrnim brejgom ...

... so svaje kaulak knjig vövdarile. Zaprav, kaulak ene velke funkcije, stera med drugim pejneze za knjige tö dava. JAK-Javna agencija za knjigo se zove. Indašnji glavaške so svojo legendo dr. Dimitrija Rupla ta nutpripelali. Lidge so zvekšoga od šoka tiüma ostanoli, že malo po tejm se je od toga na velke pisalo. Ja, možakar je že skur vsposedi biu, samo eške nut v ovsenom mlini nej. Župan Ljubljane je biu, ambasador v Merki, za svojo partijo LDS (že je preminaula) je za cejli košar funkcij prejkvzeu. Po tejm eške na vekše dvera je kloncko, gor so se njemi odprla, grato je minister, šef dipomacije (po slovenski minister za zunanje zadeve). Depa, njegva pokojna partija je na volitvaj zgibila, kak je duga pa šurka bila. Janez Janša s svojo SDS je prejgen grato. Človek, za steroga je Rupel vedo kaj trno lagvoga povedati. Naš Dimitrij je tadale škeu po svejti ojditi, slovensko diplomacijo prejk meti. In ka se potejm zgodi? Kak aj povejmo, ka nede lagvo vöpsadnolo? Aj bau, Janši se mujsa, vsikšo lagvo rejč od njega doj povej pa znauva kak minister na fligeri sedi. Rupel se je kak politični kameleon vöpokazo. Gvüšno, ka pri stari politični pajdašaj je cejlo poštenje zgübo. Vejmo, nika na veke ne trpi. Tak je Janša tö z vreka odišo, z njim pa Rupel tö. Njegva kariera se je zgotovila, v penzijo je odišo, tak je vögledalo. Je vögledalo, dokejč je njegvi pajdaš nej za dvej leti znauva premier grato. Brodili so, kama Rupla nutpotisniti. Neka so vküper napelali, ka direktorica JAK-a bole lejvo brodi, kak bi uni škeli. Med nami povejdano, direktorica Renata Zamida je svoje delo na agenciji več kak dobro naprej pelala. Depa, če si nej naš, na takšnom mesti nemaš kaj iskati, so prajli. Dimitrij Rupel je znauva na konji biu, un je direktor agencije grato. Kak pa smo že prajli, nika na veke ne trpi. Janša je s svojimi zauva z vreka odleto, penzionist Rupel eške tadale kak direktor za knjige na svojom stauci sedi. Dokejč nauva ministrica za kulturo v enom intervjuji ne povej, ka se njim njegvo delo ne vidi najbole. Že za malo Rupel v medijaj vöda, ka un s funkcije odide. Vaaaaj! Ja, stari politični maček je užaljeno odišo, prva bi njemi stolec spodmetali. Tak tau velki delajo, bi si stoj leko brodo. Pa vse vküper sploj tak vö ne gleda. Njegvo pismo od toga, ka ide, nam od zbamtüvanoga človeka pripovejda. Svoje delo na agenciji je za trno dobro vözglaso, depa, če vi pravite, ka je nej tak bilau, ge idem. Je stari maček rejsan odišo tadale penzijo služit? Sto vej, ka nauvi čas prinese. Gvüšno ka svaje, skur male bojne, za direktorja agencije je čas že naprej prineso. Tak si nisterni brodijo: če našoga gorpotisnemo, več pejnez za svoje knjige dobimo, če od nji človeka gorpostavijo, lagvo obodimo, un nas nema preveč rad, pa tak naprej pa tak tadale. Gvüšna je tau, ga nigdar nieden za vse ne more zavole dober biti. Vse té naute že od inda se leko poslüšajo.

Nauve naute pa na nacionalnom teveni RTV SLO eške dugo nedo se čüle. Zaprav, samo se eške naute svaje leko čüjejo. Kakoli se svejt naprej obrača, nacionalna televizija vse bole kak kakši postrašeni dinozaver vögleda. Njau pa vse menje lidi gleda. Iz toga je na trno popularnoj satiričnoj oddaji Radio Ga Ga simpatična šala vöprišla. Kak aj šefi napravijo, ka gledanost bi bole višiša bila. Pa so si humoristi neka vcejlak nauvoga, trno špasnoga zmislili. Tak so prajli: »Naš projekt, kak tau naprajti, je nika nej komplicejrani. Vsikši aj si svojo domanjo televizijo kak najviše gorzdigne. Mi jo vö iz zemenice gledamo, una pa na rauri stodji. S tem je gledanost tevena za 300 % višiša gratala.« Eške dobro ka satira pa humor vejta vse takše na špajsen kraj obrnauti. Brezi toga bi lidam v tej nauri časaj trno žmetno bilau. Depa, lidge satire pa humora v vüjaj pa očaj politike vsigdar najbaukše tö ne obodijo. Nisterni bi njim trno radi aukole druge farbe na naus djali.

Srebrni brejg je zapovedo, aj gor na njega nikšnoga tevena ne nosijo. Un nebesko svoj mer rad ma.

Miki Roš

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

SPOMIN NA PREMINULE

Smrt

Vselej pride sama
in ko si najbolj sam
Takrat
vzdrgetaš
kot
ko se prvič zaljubiš
ko se ti rodi prvi otrok
ko ti je umrla mati –
takrat te spreleti
praspomin
Potem
sta skupaj sama
In postajaš zrak in prst
bilka in mesečina
klic ptice
Večen

Ivan Minatti

Lep okras na grobu so različni netreski, kombinirani z belim kamnom in korenino vinske trte

1. novembra se spominjamo preminulih in takrat se bolj posvetimo obiskov grobov. S tem pokažemo hvaležnost do pokojnih in bov in obiski le-teh ta dan pokažemo svoj čuteči odnos do naših najdražjih, ki nikoli ne mine.

Poskušajmo ob grobovih obiskuje pokopališča dokaj pogosto.

Poslednje vrtičke lahko z poseben čar, kot so različni mini tulipani, krokusi, nizke narcise, scile in druge.

Grob, zasajen z mačehami, bori in raznimi trpežnimi trajnicami

obujamo skupne spomine. Mogoče je spoštovanje v posameznih predelih sveta večje, manjše ali drugačno, a povsod je namen enak. Z dostojno urejenostjo grobov postati, se umiriti in obuditi marsikatero doživetje. Urejanje grobov v oktobru naj bo naše vredno opravilo. Večina naših grobov dokazuje, da smo narod, ki nekaj časa in truda ohranjamo v zeleni podobi vse leto. Če želimo imeti grobove zelene, je najbolje, da se odločimo za zasaditev s trajnicami, ki ne potrebujejo veliko skrbi in dela. To so pokrovne rastline: plazeča se trdoleska, razni bršljani z različno velikimi in oblikovanimi listi, panešpljice, homulice, pisanolistni zimzelen. Posebno trpežne in barvite so hojhere. Prav zdaj lahko posadimo različne čebulnice in gomoljnice, ki dajejo zgodaj spomladi

Grob je v celoti bogato zasajen

V floristiki se vse bolj pojavljajo venčki za grob. Na sliki je narejen iz srebrne smreke, hortenzije, evkaliptusa in zelenih drobnih krizantemic. Venček je prepleten z koščki tillandsij

Če je grob prekrit s ploščo in običajna zasaditev ni mogoča, bo odločitev za navidezni nasad učinkovita rešitev. Izbirate lahko med resami, mačehami, nizkimi iglavci, posajenimi v posodi. Če se odločimo za sveži aranžma, naj bo naraven, doma izdelan, saj ima prav gotovo večjo vrednost od tistih, ki jih množično prodajajo vsepovsod. Vedeti moramo: manj je več.

Besedilo: Olga Varga
Fotografije: svetovni splet

... DO MADŽARSKE

Mesečna inflacija nad 20 odstotki

Septembrska inflacija je znašala 20,1 odstotka, je prejšnji teden objavil Centralni statistični urad. Cena energentov za gospodinjstva se je dvignila za 62,1 odstotka, prehrambeni artikli so dražji za 35,2 odstotka. Za alkoholne pijače in tobačne izdelke plačujemo za 13,2 odstotka več, za belo tehniko pa za 13,7 odstotka več. Podražile so se tudi storitve – za več kot 8 odstotkov.

Madžarska takšne inflacije ni doživela vse od leta 1998, takrat so v novembru izmerili enako visoko inflacijo kot zdaj.

Inflacijo provladni in opozicijski volivci različno doživljajo

Do zanimive ugotovitve so prišli na podlagi oktobrske raziskave inštituta Publicus, ki jo je opravil po naročilu časopisa Népszava. Po podatkih naj bi člane stranke Fidesz in njenih pristašev inflacija manj prizadela (oziroma jo tako zaznavajo) kot pa državljane, ki so na opozicijski strani. Sicer je število tistih, ki pravijo, da jim inflacija povzoča težave, naraslo, medtem ko se je v avgustu pritoževalo le 39 odstotkov ljudi, se jih je v oktobru že 45 odstotkov. Toda zaznavanje realnosti lahko zmoti tudi strankarska pripadnost, med pristaši vladne stranke jih ima le 32 odstotkov občutek, da jim inflacija povzroča znatne težave, hkrati pa med pristaši opozicijskih strank najdemo že 52 odstotkov ljudi, ki se težko spopadajo z draginjo.

Draginja prizadene tudi hišne ljubljenčke

Vse več družin se želi znebiti svojih hišnih ljubljenčkov, saj se je zelo podražila tudi hrana za živali. V primerjavi z enakim obdobjem prejšjnjega leta se je omenjena hrana podražila od 130 do 135 odstotkov. Ljudje svoje ljubljenčke kar spodijo od hiše, v zavetiščih je že 4-krat toliko živali kot je zmogljivosti. Hkrati je usahnila tudi želja ljudi, da bi posvojili kakšnega psa ali mačko iz zavetišč.

V KOSAVNI FABRIKI SEM DELALA

Kolarina Anuška, po možej Šulič, na Gorenjom Seniki živejo, doma so pod Janezovim brejgom, depa naraudili so se na Grebenški. Njini dejdek so iz Farkašovec valaun bili, zato se dekliško Kerécz zovejo, njini drügi bratranec so bili župnik Kerécz.

Kolarina Anuška, po možej Šulič z Gornjega Senika

Gda sem je gorapoisko, v velkom deli so bili, tikvine goščice so sišili. Sprvoga sem ranč nej mogo taprajti, ka škem, zato ka telefon je eden za drügim cingo, gnauk hči, gnauk padar, gnauk eden, gnauk drügi so go zvali. Tau sem mislo, ka s tauga, ka bi z njimi pripovejdo, tak nika nede. Depa bilau je, tak lopau pomalek kak gnauksvejta, gda so k sausedi odli.

- Tetica, gde ste se naraudili, gde je biu vaš rojstni ram?

»Na Grebenški pod Šerfecom smo bili doma. Nas je mlajšov osem bilau, depa s tauga nas je doma samo pet bilau, zato ka trdje so že mali pomrli. Zdaj, sledkar, sta še dva pa mrla, tak ka zdaj smo že samo trgé, sestra, ge pa brat.«

- Ka ste delali, gda ste vözo-podli šaulo?

»Kak vsi drügi vrstniki, dela-la sem. Zvün Šerfec Marike ali Ropoš Vere, onadvej sta se tadala včile. Njine družine so vöodpelali (deportirali), one so bola kaj svejt vidle, bole so se držale, bola so znale vogrski gučati, tak ka one so dosta bola naprej bile kak mi drügi.«

- Ka ste delali doma?

»Najprvin sem doma delala, prvin kak sem se oženila, te sem v FAÁRU (lesna tovarna) üšla, mauž pa v kosavno fabriko. Gda se je hči Marika leta 1967 naraudila, te sem doma ostala tak leto pa pau. Potejm sem malo več kak dvej leti znauva delala pa te sem pá kusta gratala s Klarikov.

Kolarina Anuška s hčerkama

Potejm sem že več nej üšla nazaj v FAÁRU, v kosavno fabriko sem üšla, gde je moj mauž delo.«

- Ka ste meli za dela v kosavnoj fabriki?

»Jaj, vejš kak težko delo sem mejla, ranč tak sem delala kak moški. V FAÁRU-na je dosta lažej bilau, telko ka velki praj biu, depa samo 4.80 forintov so plačali na vöro. V kosavnoj fabriko so me s 6.50 goravzeli po trej mejsecaj sem pa 7.50 dobila, tau je zato velka razlika bila, če je ranč bola trbelo delati. Delali smo vse, najbola štuline, zato ka te je še dosta konjov bilau. Nej samo žmetno delo bilau, vrauče je tö bilau, v leti smo švicali, depa v zimi je tö nej bilau dobro. Zato ka naprej je velka ica bila, ozark na pleča je pa mrzlo šlau, tau nas je fejst mantralo. Dougo lejt sem delala v kosavnoj fabriki, depa proti konca je že tak bilau, ka so lüstvo začnili tapošilati, zato ka nej bilau že telko dela. Med prvimi pa drugimi so name nej taposlali, depa bodjala sem se, če me tapošlejo, ka mo te delala. Tak sem se te glasila v špitale, v socialni dom. Tam je Gašpar biu prejdjen, mi smo pa njega dobro poznali, zato ka od tec, z Gorejnjoga Senika je valaun biu. Hvala baugi, tak so me te goravzeli v špitale za čistilko pa še edenajset lejt sem tam delala do penzije. Tak sem te vsevküper štirdesetdvej leta pa staupetnajset dni mejla.«

- Gda ste se oženili, doma ste ostali ali ste za snejau šli?

»Es sem prišla včasin za snejau.

- Zaka, tü je več mesta bilau?

»Nej je vernau tak fejst mesto bilau, depa te je nej tak moderen svjet biu kak zdaj. Telko ka smo meli eno malo ižo, leta 1975 smo vcujzozidali gang pa ižo smo na vekšo naredli.«

- Vaši stariške so tö Sančarge bili?

»Oča so iz Šülinec bili, njij je tö osem mlajšov bilau doma, mati, ona je z Gorenjoga Senika bila. Nji je tö več bilau, samo je itak sama ostala, zato ka v leti 1917 je prišo tifus pa te so bratje pa sestre vsi tapomrli eden za drugim. Tri sestre so še male bile, en brat je dvadvajsti lejt star biu, drügi pa petdvajsti. Moja baba je te 47 lejt stara bila pa brez mlajšov ostala. Tau so nej steli, ka bi grünt, steroga so si v Avstriji zaslüžili, na lüdcke mlajše njali, bola so te še kusti gratali pa rodili še mojo mamo.«

Pri Kolarini je bilau osem mlajšov (na kejpi štirge), zdaj živita samo dvej sestre pa eden brat

Anuška pa mauž, steri je trno rano mrau

- Gda ste se ženili?

»Leta 1967, januara sva se ženila, tak je snejg üšo, ka smo pet mejterov nej vidli tanaprej. Zavolo toga sva zato lepau živela, samo on je fejst batažasti biu, januara je bilau 23 lejt, ka je mrau, on je fejst betežen biu, znautra je vse je fertik meu, kak srce tak plüče.«

- Še dobro, ka hči pa vnukica ste doma, etak ste nej sami.

»Hči je doma, depa vnukica nej, na Slovaškom žive, tam se je spoznala z ednim, vüpam pa njima žalejm, aj srečo mata. Hči, ona delat odi, tak ka dosta sem sama. Najbola lagvo je v zimi, gda je brž kmica pa duge so noči.«

- Ka delate tašoga reda, gda ste sami?

»Vsefele ka geste, pomalek vse tanaredim pa Boga molim, depa baja je tau, ka cuker me gejzdi pa tau je nej fajn.«

- Če nazaj mislite, stera lejta so bila za vas najbola vesela?

»Vejn te, gda so mlajši tak mali bili pa mauž je še tö zdrav biu, te je bilau najbola veselo.« *(Kejp na 1. strani: Držina pred starim špajertom).*

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Paut po krajini Notranjska nas pomalek do njenoga bisera pripela. Tau je voda, ka gnauk geste pa za eden čas premine, zaprav, taodide. Od koga pripovejdamo? V toj krajini pa eške steroj drugoj skrak nje pod zamlauv vapneni kamen geste. Tak vej kakša reka pa potok eden čas tečti, po tejm ga pa že nega. Zaprav, tadale pod zemlau teče pa znauva na drugom mesti vö priteče. Takšnim vodam se ponikalnice pravi. Geste pa eno velko jezero (tó), s sterim se skur gnako godi.

Cerkniško jezero vej najvejkšo jezero v Sloveniji biti. Vse ta do 38 kvadratni kilomejtrov je leko velko. Zakoga volo smo napisali, ka »vej biti?«

Vsikšo leto ga sploj nega ali pa samo kakša mlaka za njim ostane. Tau je eden najvejkši fenomenov nej samo té krajine, po cejlom svejti je poznano

Cerkniško jezero

Malo si numere poglednimo. Jezero vej do 10 m globko biti, najbole dukšo je prejk 10 km, najbole šurko pa skur 5 km leko gé. Vse tau nam od toga pripovejda, kak se cejlo leto vömini. Zakoga volo se tau godi, so si včeni lidge že od indasvejta glave trli. Prausni domanji lidge so si od toga vcejlak neka drugo vözbrodili. Duga je ta pripovejst iz stari časov, depa, neka od nje dun povejmo. Inda je gnešnjo Cerkniško jezero samo eno velko paule bilau. Po njem je velki potok teko. Više njega sta dva grada bila, vsikši na svojom kraji paula se je vüška zdigavo. Obej žlati sta že dugo v svaji bile. Depa, pojep iz enoga grada se je v diklino iz drugoga zalübo, una pa v njega. Ja, skur tak kak Romeo pa Julija se čüje, ka nej? Žlata je mladoj tau lübezen branila, drugomi so go namenili. Posvejt na gradi je pojbi vsigdar paut kazo, kak po vodej do nje s čunaklinom leko pride. Njeni so posvejt ovak gorpostavili, pojep je vnoči zablaudo, čunaklin se je obrno, voda ga je požrla. Gda mlada na drugi den tau zvej, se doj z viske stejne liči. Nagnauk cejlo paule napuni, najmenje ali skur nika vode v letni mejsecaj ma, ka bi se na jesen znauva napunilo. Prvi je od toga fenomena leta 1689 velki Janez Vajkard Valvazor piso. Je pa neka lejt nazaj jezero svojo zgodovinsko knjigo dobilo. V njej piše, voda zaledje. Od tistoga dneva se jezero napuni pa za eden čas ga zanuva več nega.

Vse vküper s tejm jezerom je trno zapleteno. V velke lüjknje, v požiralnike voda nut odide pa znauva začne iz nji vövreti. Ta voda več rek pa potokov napaja, gda v zemlau odide. Po velkom deži pa gda se snejg topi pod zemlauv vse te vode znauva jezero napajajo. Depa, ka se z ribami zgodi? Cerkniško jezero je po vnaugi velki ribaj tö poznano. Kelko se vej, aj bi v velki jezeraj spodkar pod zemlau ostanole. Jezero se najbole na sprtolejt je štreka v krajino prišla. Led so na velke plošče trli, na kaula so ga gor dali, krepki konji pa so žmejčo eške vnoči do štreke vlejkli. Tam so led na vagaun djali, za eno par vör je že v Trsti skrak maurdja biu. V knjigi, od stere smo točkar kak se je inda na jezeri pa skrak njega živelo. V jezeri so od inda ribili, na velko so tau delali. Vse vküper skur je tak kak na maurdji vögledalo.

Indasvejta so zime vcejlak ovakše bile, kak je gnes poznamo. Pa mašinov za laditi so tö nej poznali. Velki mraz je na jezeri kusto ledeno skuardjo naredo. Gda so nej mogli z ribami slüžiti, drugi »biznis« so si najšli. Led so trli pa ga odavali. V ledenice so ga dali pa tam skur cejlo leto je stau. Lidam kaulak jezera je velki slüž prineso. Najbole pa eške po tejm, gda nin 30 km vkraj pripovejdali, od toga na velke piše. Tau tö, kakša konkurenca je bila. Eni so konjom na kopita stare cote gor vezali, aj se ne čüje, ka že led tapelajo. Steri je slejgem biu, leko za njegvi led že več mesta nej bilau. Žmetno delo je zamanjsko bilau. Gvüšno ka so »trdo vodau« nej nazaj pelali. Kak je na tau »bauto« z ledom povodni mauž Jezernik gledo, od toga niške ne pripovejda. Pravijo pa, ka eške itak žive. Pa eške tau pravijo, ka parauvne ribiče vej pošteno postrašiti ali pa nut v vodau potegnoti, ka ji več nigdar niške ne najjo obračali pa domau odpelali, ka je mara v zimi gesti mejla. Gnes se takše več tak na velke ne dela. Kaulak jezera se vse menje godi, ka bi v štalaj ali po travnikaj se »muuuuuu« čülo. Pravijo pa, mlejko, ka so ga inda krave kaulak jezera davale, je dosta baukše bilau, kak ga gnes pidjemo.

Kda voda taodide, rejsan dosta rib na süjom ostane. Indasvejta so domanji lidge na velke ribe gorpobejrali, ji domau za gesti nosili ali pa kaulak po krčmaj so je odavali. Gnes skur tak vögleda, depa, ribe na tisto mesto odnesejo, na sterom voda vsigdar ostane. Velko skrb za nji majo, aj v blati ne zgijnejo. Dosta rib na takšni mestaj ostane, gda voda preveč brž v velke požiralnike v zemlej taodteče

Ščuka je trno poznana riba, depa, nin vejkša ne zraste. Nisterni pravijo, ka v Cerkniškom jezeri je že vcejlak nekša nauva sorte ščuke zrasla. Tomi se bole včeno endemična pravi. Ta do 25 kil žmetne nisterne zrastejo. V vodej pa se najdejo eške tiste ribe, ka je nindri indri že skur več nega

Miki Roš

170 lejt Radgonskih goric

NE SPRAVLAJO SE SAMO Z VINOM, LIKI TÜDI S TURIZMOM

Zgodovina peničarstva v varaši ob Muri sega v leto 1848, gda se je Radgončan Alojz Kleinošek, steri vala za očo radgonske penine, odpravo v francosko pokrajino Šampanjo, gé so ga navčili, kak se redi peneče vino. Prvo takše vino je med lidi prišlo leta 1852, zatau letos v Gornji Radgoni slavijo 170. obletnico prilave prve slovenske penine, napravlene po klasični metodi, se pravi, ka vino vre v glaži.

Vodstvo Radgonskih goric. Od leve: vodja prodaje Sandi Brumen, enologinja Klavdija Topolovec Špur, Martina Ficko in direktor Borut Cvetkovič

Med njimi je tüdi novost, Untouched by Light, prvo peneče se vino na svejti, stero je napravleno v kmici.

»Istina gé, ka grauzge dozori na sunci, samo ka ga beremo v vnoči, z enimi ejkstra očali, s sterimi se leko gleda v kmici. Tüdi preša in vse drügo v zamanici se z vinom dela v kmici, pa tüdi pige se ga tak, ka si v kmici. In zakoj so si naši enologi tau tak vözbrodili? Čednjaki so gorprišli, ka naj bi sveklost lagvo vplivala na žmaj, aromo vina. In razlika se rejsan občüti, « je prva raztolmačila *Martina Ficko* in cujdala, ka je penina, stera je v kmici napravlena, zapakerana v črno embalažo pa tüdi glaž je cejli v črno pofarbani. Prekmurka, stera je nej dugo toga nazaj gratala vodja turizma v Radgonskih goricah, je ške povedala: *»Gda prideš na firmo, stera ma tak velko tradicijo, je tüdi v turizmi ležej neka napraviti. Vinski turizem s koštavanji in dogodki, na sterih se notpokaže zgodba naše peničarske dejavnosti od leta 1852 do gnešnjih dni, se je razvijo že duga leta. V trej zamanicaj, stere so vkopane v grajski breg, in z inovacijami, kak sta Winebiking in Untouched by light, smo na podlagi povpraševanja in svetovnih trendov batrivno napravili ške en stopaj naprej v turizmi. S tem, ka smo küpili več zidin v naši vilici, pa mo meli v lejtaj, stera so pred nami ške več novosti.«*

Radgonske gorice letos slavijo 170. obletnico

No, ka se samoga Kleinoška tiče je zanimivo ške tau, ka je nej biu samo ljubitelj vina, liki je rad tüdi karte špilo. In tak je prej, pravi anekdota, v samo enoj nauči zakarto cejlo svojo premoženje. Njegvo firmo, z goricami vrejd, je küpila švicarsko-francoska držina Bouvier, stera je leta 1882 napravila šampanjsko firmo. Gnesden tau velko vinsko tradicijo dale pelajo Radgonske

Po rečaj Martine Ficko so v zamanicaj, stere so napravlene v brejgi pod gradom pauleg reke Mure, inda sveta, gda je ške nej bilau hladilnikov, meli led, s sterim so ladili vino pa tüdi gesti. V té zamanice, stere so zovejo Pod skalo, Pod rimskim kolesom in Pod slapom, leko zdaj pridejo turisti, sploj skupine, in tüdi koštavajo njihovo vino: *»Zatau, ka v Radgoni nemamo nikšoga hotela, bi radi napravili en takši butični hotel, steri bi biu v dvej zidinaj, na enoj pa drügoj strani Hiše penin, kak se zove naša bauta.«* Té hotel, za steroga vüpajo, ka do ga leko odprli za dvej leti, naj bi meu okauli 30 sob. Meseca julijuša pa je svoje dveri že gorodprla krčma, steroj so dali ime RG Bistro. V toj zidini je že bila krčma, stero je mejla držina Golar, stera se s pivovarstvom spravla. *»S preminaučimi lastniki ške furt dobro sodelüvlemo, vej pa mamo njihovo pivo znamke Bevog, ali istina gé, ka probamo takše gesti ponüjati, ka de vino bole cuj k njemi. Fejst smo se usmerili k tomi, ka nücamo domanje surovine od pavrov in firm iz naših krajov. Gesti pa je nej čista po indašnje, liki malo bole po sodobno napravleno. Ponüjamo vse, od veganskih do mesnih jedi.«*

Untouched by Light, prvo peneče se vino na svejti, stero je napravleno v kmici

Gda so bistro gorodprli so daubili mednarodni znak Glamur – užitki ob reki Muri, avgusta okoljski standard Green key tak za RG Bistro kak RG Dom penine, zdaj pa ške *»certifikat, če tak po domanje leko povem, za zeleno künjo, se pravi ka mo čim bole domanje gesti pripravlali in mo meli čim menje smetja.«*

Za krčmo, RG Bistro, stera je svoje dveri gorodprla vleti, so daubili tüdi mednarodni znak Glamur – užitki ob reki Muri

Na nekdešnjom Gornjom grisi, steri je biu inda sveta fontoški bautoški tau varaša ob Muri, so Radgonske gorice dojküpile več starih zidin, tak ka škejo pauleg hotela, krčme in baute napravitii ške muzej vinogradništva, destilarno in delikateso. Naložba de vredna okauli 5 milijonov evrov. V Jurkovičevi vilici, stero škejo zaščititi tüdi kak Unescov spomenik naravne in kulturne dediščine, do vinski turizem povezali tüdi s ponudbo toplic v Radgoni na drügi strani Mure, v Avstriji.

Silva Eöry

SPORED SLOVENSKIH TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV OD 21. OKTOBRA DO 27. OKTOBRA

PETEK, 21.10.2022, I. spored TVS

6:20 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 V vrtincu ljubezni, 11:00 Vem! 11:30 RTV Slovenija danes in jutri: Javna razprava o delovanju RTV Slovenija, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Orient Express, vlak, ki je pisal zgodovino, 14:35 TV-izložba, 14:50 Prisluhnimo tišini: Kdaj bodo slovenski mediji dostopni vsem? 15:10 Mostovi - Hidak, 15:50 Skoraj nikoli: Velika šala, 16:20 Infodrom, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ah, ta leta! 17:50 Družina Jazbečjak, risanka, 18:05 Šef doma, z Mašo in Petro: Piščančja jetrca malo drugače, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 V petek zvečer, 21:25 Na lepše, 22:00 Odmevi, Šport, 22:45 Kinoteka: Muriel se poroči, 0:35 Napovedujemo

PETEK, 21.10.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 10:00 Videotrak, 11:10 Dobro jutro, 14:10 Šef doma, z Mašo: Nekvašeni bageli z domačimi namazi, 14:30 Ugriznimo znanost: Reševanje Benetk, 15:15 O živalih in ljudeh, 16:10 Na vrtu, 16:40 Sinovi burje - Zgodba o vrnitvi kraškega ovčarja na mejo med človeka in volka, 18:00 Ladja norcev, koncert skupine Lačni Franz, 19:00 Tigri - lov na prekupčevalce, 19:55 Panorama, 20:15 Gospodarstvo, 20:35 Magnet, 20:55 Poletje '85, 22:40 Orlek: knap'n'roll, 23:45 Videonoč

SOBOTA, 22.10.2022, I. spored TVS

7:00 Otroški program, 11:25 TV-izložba, 11:40 Ah, ta leta!: Spet zaljubljeni, 12:15 Duhovni utrip, 12:30 Ozare, 12:35 NaGlas! 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 O živalih in ljudeh, 13:55 TV-izložba, 14:15 Podjetno naprej: Misija Mlada kohezija / Klet Brda, 14:50 Prisluhnimo tišini, 15:10 TV-izložba, 15:30 Rojaki, 16:00 Ambienti, 16:30 Na vrtu, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Luka in Lučka, risanka, 17:30 Sobotno popoldne, 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20:00 Joker, 21:00 Kaj dogaja? 21:30 Trom: na robu, 22:25 Poročila, Šport, Vreme, 22:55 Sedmi pečat: Zaveza, 0:40 Dnevnik, Slovenska kronika, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1:35 Napovedujemo

SOBOTA, 22.10.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 7:00 Najboljše jutro, 7:50 Spomini: Matija Malešič, 9:50 Alpsko smučanje (Ž): Veleslalom, 1. vožnja, 11:10 Začnimo znova, 12:05 Avtomobilnost, 12:55 Alpsko smučanje (Ž): Veleslalom, 2. vožnja, 14:10 Šport in špas, 14:40 Pred SP v nogometu, 15:15 Pred SP v nogometu, 16:10 100 kilogramov do zvezd, 18:00 Jubilejni gala koncert Slovenskega okteta, 19:05 Proti temi, 20:05 Materinski nagon, 21:50 Prismojeni?, koncert skupine Prismojeni profesorji bluesa, 23:45 Videonoč

NEDELJA, 23.10.2022, I. spored TVS

7:00 Otroški program, 11:00 Posebna poročila: Volilna nedelja, 11:15 Ozare, 11:20 Obzorja duha, 12:00 Ljudje in zemlja, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:30 V petek zvečer, 14:50 TV-izložba, 15:10 S kot sreča, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Bacek Jon, risanka, 17:25 V petek zvečer, 18:00 Volitve 2022: Pred zaprtjem volišč, 18:57 Dnevnik, Šport, Vreme, 19:50 Volitve 2022: Kako smo volili, 22:05 Poročila, Šport, Vreme, 22:30 Ozadje švedskega modela, 23:40 Vedun: O kralju Matjažu, spontano in koroško večglasje, 23:45 Sapa ljubezni in čarovnija izdiha, Mate Bekavac s prijatelji, 0:05 Simfonični orkester RTV Slovenija in Francesc Prat, 0:50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:15 Dnevnik, Šport, Vreme, 2:00 Napovedujemo

NEDELJA, 23.10.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 7:00 Duhovni utrip, 7:15 Ugriznimo znanost, 7:40 Tanja Činč, Simfonični orkester RTV Slovenija in En Shao, 8:05 Cellofest Ljubljana 2019: Predstavitev festivala, 8:15 Cellofest Ljubljana 2019: Nuška Drašček Rojko in Cellofest ansambel, 8:50 50. mednarodni folklorni festival Beltinci, 9:50 Alpsko smučanje (M): Veleslalom, 1. vožnja, 11:10 Žogarija, 11:45 Začnimo znova: Ribolov in betkolov, 12:10 Začnimo znova, 12:55 Alpsko smučanje (M): Veleslalom, 2. vožnja, 14:30 Po Severni Ameriki s Simonom Reevom, 16:00 Ambienti, 17:00 Jubilejni gala koncert Slovenskega okteta, 18:15 Pritisk, 20:00 Arena, 21:05 Žrebanje Lota, 21:15 Tajkuni: Kitajska, 22:05 Kdo laže? 23:05 Kaj dogaja? 23:45 Videonoč

PONEDELJEK, 24.10.2022, I. spored TVS

6:35 Zrcalo tedna, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 V vrtincu ljubezni, 11:00 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Intervju: dr. Vasko Simoniti, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Antična velemesta: Aleksandrija, 14:30 S-prehodi, 15:00 Dober dan, Koroška, 15:45 Mumindol, risanka, 16:05 Z kot Zofka, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Podjetno naprej: Misija mlada kohezija, 17:50 Zvit in Zaja, 18:05 Šef doma, z Mašo in Petro, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Tednik, 21:05 Odmevi Plus, Šport, 22:50 Pisave: Gabriela Babnik, Tina Vrščaj, 23:30 Glasbeni večer: Združeni ljubljanski poklicni orkestri in Miha Rogina, 0:40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:05 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 2:00 Napovedujemo

PONEDELJEK, 24.10.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 9:30 Videotrak, 10:30 Dobro jutro, 13:10 Šef doma, z Mašo in Petro: Piščančja jetrca malo drugače, 13:45 Obzorja duha: Boste moje priče, 14:40 Prisluhnimo tišini: Biti mama otroka s posebnimi potrebami, 15:10 Na lepše, 16:00 Ljudje in zemlja, 17:20 Sobotno popoldne, 19:00 Farmacevtski velikani: med dobičkom in zdravjem, 19:55 Panorama, 20:15 Črna kronika, 20:35 Magnet, 20:50 Po Severni Ameriki s Simonom Reevom, 22:05 Podjetno naprej: Misija mlada kohezija, 22:40 Sošolki, 23:10 Videonoč

TOREK, 25.10.2022, I. spored TVS

5:20 Odmevi Plus, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 V vrtincu ljubezni, 11:00 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Tednik, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Antična velemesta: Atene, 14:30 Duhovni utrip: Staroverstvo na Slovenskem, 14:45 TV-izložba, 15:00 Potepanja - Barangolások, 15:35 Ezopovo gledališče, risanka, 15:45 Mulčki, risanka, 15:50 Nezmotljivi detektivi, 16:05 Firbcologi, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Slovenski magazin, 17:50 Niki Vrum, risanka, 18:05 Šef doma, z Mašo in Petro, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Žarenje, 20:50 RTV Slovenija danes in jutri: Javna razprava o delovanju RTV Slovenija, 22:15 Odmevi, Šport, 23:00 Spomini: Metka Skušek, 0:45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:10 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 2:05 Napovedujemo

TOREK, 25.10.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 9:30 Videotrak, 10:40 Dobro jutro, 13:30 Pisave: Gabriela Babnik, Tina Vrščaj, 14:20 Na lepše, 14:50 Šef doma, z Mašo in Petro: Piščančja jetrca malo drugače, 15:30 Avtomobilnost, 16:20 Baron iz province: Žiga Zois, začetnik razsvetljenstva na Slovenskem, 17:10 Joker, kviz, 18:15 Kaj dogaja? 19:00 Zdravstveno varstvo: ameriške sanje, 19:55 Panorama, 20:15 Koda, 20:35 Magnet, 20:55 Sanremo, 22:30 NaGlas! 23:00 Videonoč

SREDA, 26.10.2022, I. spored TVS

6:20 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 V vrtincu ljubezni, 11:00 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Nebesni zmaj, 12:20 Rojaki, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Antična velemesta: Rim, 14:25 Osmi dan, 14:55 TV-izložba, 15:10 Mostovi - Hidak, 15:45 Male sive celice: OŠ Beltinci in OŠ Slovenska Bistrica, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Tipično slovensko: Nagelj, 17:50 Kumijine živalske zgodbice, risanka, 17:55 Knjižni molj, 18:05 Šef doma, z Mašo in Petro, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:05 Film tedna: Morena, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Profil, 23:30 Tipično slovensko: Nagelj, 0:05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:30 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:25 Napovedujemo

SREDA, 26.10.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 9:00 Videotrak, 10:10 Dobro jutro, 13:00 Slovenski magazin, 13:50 Šef doma, 14:30 Samo1planet (Slovenski nacionalni mladinski orkester, Živa Ploj Peršuh in gosti), 16:15 Ambienti, 16:50 Slovenski vodni krog: Bradaševica in Škocjanski zatok, 17:20 RTV Slovenija danes in jutri: Javna razprava o delovanju RTV Slovenija, 19:00 Na delu v tujini, 19:55 Panorama, 20:15 Zdravje, 20:35 Magnet, 20:50 Žrebanje Lota, 21:00 Na utrip srca: Anton Bruckner, prezrti genij, 21:55 Za vsako ceno, 23:05 1979 - veliki pok našega časa, 0:45 Videonoč

ČETRTEK, 27.10.2022, I. spored TVS

6:20 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 V vrtincu ljubezni, 11:00 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Arena, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Antična velemesta: Tikal, 14:25 TV-izložba, 14:40 Slovenci v Italiji, 15:10 Brez meja - Határtalan, 15:45 Mulčki, risanka, 15:50 Sobotni krompir, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ugriznimo znanost: Otroške bolezni, 17:50 Reaktivčki, risanka, 18:05 Šef doma, z Mašo in Petro, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Tarča, 20:55 Brata Champollion in skrivnost hieroglifov, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Osmi dan, 23:15 Dediščina Evrope: Prigode mladega Voltaira, 0:15 Ugriznimo znanost: Otroške bolezni, 0:45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:10 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 2:05 Napovedujemo

ČETRTEK, 27.10.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 9:50 Videotrak, 10:45 Dobro jutro, 13:40 Šef doma, 14:15 Profil, 15:15 Tipično slovensko: Nagelj, 16:15 Prisluškovalec svetov, 17:20 V petek zvečer, 19:00 Danska: do kod seže strpnost? 19:55 Panorama, 20:15 Znanost in tehnologija, 20:35 Magnet, 20:50 Avtomobilnost, 21:20 Ambienti, 22:00 Večer Astorja Piazzolle: Marko Hatlak & FUNtango, Bernarda Fink Inzko in Marcos Fink, 23:00 Slovenska jazz scena: MareziJazz 2022: Big Band Pula, 23:50 Videonoč

Spoštovani porabski podjetniki,

Zveza Slovencev na Madžarskem in Generalni konzulat RS v Monoštru Vas vabita na INFORMACIJSKI DAN, ki bo 25. oktobra 2022 ob 15. uri v Monoštru v konferenčni dvorani Slovenskega kulturnega in informacijskega centra (9970 Monošter, Gárdonyi ulica 1.).

Na informacijskem dnevu bo predstavljen Javni razpis za spodbujanje gospodarskih naložb mikro, malih in srednje velikih podjetij (MSP), ki delujejo na območju, kjer živijo pripadniki avtohtone slovenske narodne skupnosti na Madžarskem – ukrep 1, ki bo razpisan v okviru Programa spodbujanja gospodarske osnove avtohtone slovenske narodne skupnosti na Madžarskem 2021–2024. Program financira Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenije.

Program bosta predstavila mag. Dejan Židan, državni sekretar Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenij ter dr. Robert Drobnič, direktor direktorata za regionalni razvoj na Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo.

Upravičeno območje javnega razpisa so naselja Slovenskega Porabja:
Gornji Senik, Dolnji Senik, Sakalovci, Števanovci, Verica-Ritkarovci,
Andovci, Monošter-Slovenska ves in mesto Monošter.

V okviru javnega razpisa (razpoložljiva sredstva za leto 2023 so 400.000 evrov) bodo nepovratna sredstva lahko prejeli mikro, mala in srednje velika podjetja ter samostojni podjetniki, ki imajo sedež na upravičenem območju programa in najmanj eno zaključeno poslovno leto, ustanovitelj in/ali vsaj 50 % zaposlenih pa so fizične osebe z znanjem slovenskega jezika, ki se izrečejo za pripadnike slovenske narodnosti. Sredstva bodo prejeli za nakup nove opreme in strojev in/ali izvedbo investicij.
V okviru javnega razpisa je mogoče zaprositi za nepovratno proračunsko podporo v višini od najmanj 3.000 do največ 50.000 evrov. Intenzivnost dodeljene pomoči znaša največ 75 % upravičenih stroškov.
Javni razpis in projektna dokumentacija bosta objavljena na spletni strani Zveze Slovencev na Madžarskem (www.zveza.hu). Vprašanja lahko pošljete na elektronski naslov ZSM.ukrep1@gmail.com.

Tisztelt rába-vidéki vállalkozók!

A Magyarországi Szlovének Szövetsége és a Szlovén Köztársaság Szentgotthárdi Főkonzulátusa meghívja Önöket 2022. október 25-én (kedd) délután 15:00 órakor a Szlovén Kulturális és Információs Központ konferencia termében (9970 Szentgotthárd, Gárdonyi utca 1.) megszervezésre kerülő INFORMÁCIÓS NAPRA.
Az információs napon bemutatásra kerül a Szlovén Köztársaság Gazdaságfejlesztési és Technológiai Minisztériuma által támogatott „A Magyarországon élő autochton szlovén nemzeti közösség gazdasági alapjainak ösztönzése 2021-2024” Program keretében kiírásra kerülő „Pályázati kiírás a Magyarországon élő autochton szlovén nemzeti közösség által lakott területen működő mikro-, kis- és középvállalkozások (KKV) gazdasági célú beruházásai ösztönzésére –1. célterület”.

A Programot mag. Dejan Židan, a Szlovén Köztársaság Gazdaságfejlesztési és Technológiai Minisztérium államtitkára és dr. Robert Drobnič, a Szlovén Köztársaság Gazdaságfejlesztési és Technológiai Minisztérium Regionális Fejlesztésekért Felelős Igazgatóság vezetője fogja bemutatni.

A pályázati kiírás jogosultsági területe a Szlovén Rábavidék települései:
Felsőszölnök, Alsószölnök, Szakonyfalu, Apátistvánfalva, Kétvölgy,
Orfalu, Szentgotthárd-Rábatótfalu városrésze és Szentgotthárd városa

A 2023-as évre tervezett 400.000 eurós keretösszegű pályázati kiírás keretében a program jogosultsági területén székhellyel, legalább egy lezárt üzleti évvel rendelkező mikro-, kis- és közepes vállalkozások, illetve egyéni vállalkozók, melyek/melynek vezetője és/vagy a dolgozók (természetes személyek) legalább 50 %-a beszéli a szlovén nyelvet, illetve a szlovén nemzetiséghez tartozónak vallja magát, kaphatnak támogatást Új eszközök, gépek beszerzésére és/vagy Építési beruházások kivitelezésére.
A pályázati kiírás keretében vissza nem térítendő költségvetési támogatás igényelhető minimum 3.000 – maximum 50.000 EUR értékben. A támogatás intenzitása a támogatásra jogosult költségek legfeljebb 75%-a lehet.
A pályázati kiírás és a kapcsolódó dokumentáció a Magyarországi Szlovének Szövetsége honlapjáról (www.zveza.hu) lesz majd letölthető. A pályázati kiírással kapcsolatos kérdéseket a ZSM.ukrep1@gmail.com címen lehet feltenni.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE RS ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

REPUBLIKA SLOVENIJA
GENERALNI KONZULAT MONOŠTER

ZAHVALA

Ob jutranjem prihodu v vrtec Gornji Senik sta nas Bence in njegov oče, gospod Tamás Grebenár, prijetno presenetila s polnim zabojem čudovith jabolk, ki sta jih prinesla v vrtec. Velika sočna

rdeča jabolka sorte jonagold smo si v vrtcu razedelili in jih odnesli domov. Doma smo slastna jabolka pojedli skupaj svojimi najdražjimi. Najlepša hvala za prijeten dar gospodu Grebenáru, kateremu še naprej želimo obilnega pridelka jabolk.

Zapisala: Andreja S. M.

Porabski trio in folklorna skupina upokojenk Zveze Slovencev na Madžarskem sta nastopila na meddržavnem koncertu v Muretincih

VESELA ILUŠ

Iluš Dončec iz Števanovec je sama nej dala valati, da je v gauški zaglednila te velki grbanj, steri je 1,1 kg težki. S tauga bi se gvüšno nagejla velika držina, dapa leko ka ga je Iluš posišila, tak de mejla cejlo zimau grbanje za mlejčno grbanjovo župo.

Porabje
TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000, SWIFT koda: OTPVHUHB

ZVEZA.HU
ZVEZA SLOVENCEV NA MADŽARSKEM
MAGYARORSZÁGI SZLOVÉNEK SZÖVETSÉGE